

$$(a + b)^n$$

اتحادهای

اتحادهای تساوی‌های جبری هستند که به ازای هر مقدار عددی که به جای متغیرهایشان قرار دهیم همواره برقرار باشند. به عنوان مثال تساوی $x(x-3) = x^2 - 3x$ به ازای هر مقدار x برابر است. لذا یک اتحاد می‌باشد. اما تساوی $x^2 - 4x = -4$ فقط به ازای $x=2$ برقرار است. بنابراین اتحاد نیست.

اتحادهای مهم جبری

اتحاد مربع دو جمله‌ای

$$(x + y)^2 = x^2 + 2xy + y^2$$

$$(x - y)^2 = x^2 - 2xy + y^2$$

اتحاد مربع یک سه جمله‌ای

$$(x + y + z)^2 = x^2 + y^2 + z^2 + 2xy + 2xz + 2yz$$

اتحاد مزدوج

$$(x - y)(x + y) = x^2 - y^2$$

اتحاد جمله مشترک

$$(x + a)(x + b) = x^2 + (a + b)x + ab$$

اتحاد چاق و لاغر

$$x^3 + y^3 = (x + y)(x^2 - xy + y^2)$$

$$x^3 - y^3 = (x - y)(x^2 + xy + y^2)$$

اتحاد مکعب دو جمله‌ای

$$(x + y)^3 = x^3 + 3x^2y + 3xy^2 + y^3$$

$$(x - y)^3 = x^3 - 3x^2y + 3xy^2 - y^3$$

مثال ۱: درستی اتحادهای زیر را اثبات کنید.

$$۱) a^r + b^r = (a + b)^r - r ab$$

$$۲) a^r + b^r = (a - b)^r + r ab$$

$$۳) (a + b)^r - (a - b)^r = r ab$$

$$۴) a^r + b^r = (a + b)^r - r ab(a + b)$$

$$۵) a^r - b^r = (a - b)^r + r ab(a - b)$$

مثال ۲: اگر $x + y = 7$ و $xy = 10$ و $x > y$ باشد آنگاه حاصل عبارات زیر را بدست آورید.

۱) $x^2 + y^2 =$

۲) $x^3 + y^3 =$

۳) $x - y =$

۴) $x^4 + y^4 =$

۵) $x^3 - y^3 =$

۶) $\sqrt{x} + \sqrt{y} =$

مثال ۳: حاصل عبارات زیر را به کمک اتحادها بدست آورید.

۱) $۲۳۵^۲ - ۲۳۰^۲ - ۵^۲ =$

۲) $۸۵۰^۲ - ۷۵۰^۲ =$

۳) $۴۹۷ \times ۵۰۳ =$

۴) $۹۹^۳ =$

مثال ۴: اگر $a + b + c = ۱۰$ و $a^۲ + b^۲ + c^۲ = ۵۰$ ، حاصل $ab + ac + bc$ چقدر است؟

مثال ۵: اگر $a + b - c = 6$ و $a^2 + b^2 + c^2 = 110$ باشد حاصل $ac + bc - ab$ چقدر است؟

مثال ۶: اگر $a, b, c \in \mathbb{Z}^+$ باشند و $a^2 + 2bc = 63$ و $b^2 + 2ac = 48$ و $c^2 + 2ab = 59$ آنگاه حاصل $a + b + c$ کدام است؟

مثال ۷: اگر $a - b = 8$ و $ab = 6$ باشد، حاصل $a^3 - b^3$ و $a^2 + b^2$ کدام است؟

مثال ۸: اگر $x + \frac{1}{x} = 2$ حاصل عبارات زیر را بدست آورید.

۱) $x^2 + \frac{1}{x^2} =$

۲) $2x^2 + \frac{2}{x^2} =$

۳) $\sqrt{x} + \sqrt{\frac{1}{x}} =$

مثال ۹: اگر $x - \frac{4}{x} = -2$ باشد حاصل $x^3 - \frac{64}{x^3}$ کدام است؟

مربع کامل کردن عبارات درجه دوم

برای مربع کامل کردن یک عبارت درجه دوم به صورت زیر عمل می‌کنیم:

۱- ابتدا ضریب x^2 ، را یک می‌کنیم. (یعنی اگر ضریب آن مثلاً عدد ۲ باشد کل معادله را بر ۲ تقسیم می‌کنیم.)

۲- ضریب جمله x را بر ۲ تقسیم کرده و سپس به توان ۲ می‌رسانیم.

۳- عدد بدست آمده از قسمت قبل را به معادله اضافه و کم می‌کنیم.

مثال ۱۰: عبارات جبری زیر را مربع کامل کنید.

۱) $x^2 - 4x = 0$

$$۲) x^2 - 4x + 2 = 0$$

$$۳) x^2 + 6x + 5 = 0$$

$$۴) x^2 - x - 1 = 0$$

$$۵) 2x^2 - x - 1 = 0$$

$$۶) 4x^2 + 3x - 1 = 0$$

$$۷) -2x^2 + 5x - 3 = 0$$

$$۸) 6x^2 + 7x + 1 = 0$$

۹) $۲t^۲ + t = ۲$

۱۰) $r^۲ + ۳r = ۳$

۱۱) $x^۲ + ۲x = ۲۴$

۱۲) $x^۲ + ax + b = ۰$

۱۳) $-۳x^۲ + ۴x = -۷$

۱۴) $x^۲ - ۳x = -۱$

مثال ۱۱: اگر $(x - y - 12)^2 + (x - 4)^2 = 0$ باشد حاصل xy کدام است؟

➤ نکته:

مثال ۱۲: اگر $x^2 + y^2 + 2x - 4y + 5 = 0$ باشد حاصل $x + y$ کدام است؟

مثال ۱۳: اگر $a^2 + b^2 = 7ab$ باشد، حاصل $\frac{a-b}{a+b}$ چقدر است؟ ($a > b > 0$)

تجزیه عبارات جبری

تجزیه به کمک فاکتورگیری:

در این روش از بزرگ‌ترین مقسوم‌علیه مشترک جملات جبری فاکتور می‌گیریم.

مثال ۱۴:

۱) $۲ab + ۳b =$

۲) $۵a^۲b^۳ + ۱۰a^۳b^۲ =$

۳) $۶x^۲y - ۵xy + ۳xy^۲ =$

۴) $۴a^۲(a + b) + ۸a(a + b) =$

۵) $۳(x - y)^۲ - (x - y) =$

روش دسته‌بندی و فاکتورگیری:

اگر تمام جمله‌های موجود در یک عبارت دارای عامل مشترک نباشند، جملات را دسته‌بندی کرده و در هر دسته از عامل مشترک فاکتور می‌گیریم، به طوری که در مرحله‌ی بعد نیز فاکتور مشترکی ظاهر شود.

مثال ۱۵:

۱) $ac + bc + ad + bd =$

۲) $xy - zu + xz - uy =$

۳) $۶ax + ۹ay - ۴bx - ۶by =$

۴) $a^5 - a^4 + a^3 - a^2 =$

تجزیه به کمک اتحاد مربع دو جمله‌ای:

مثال ۱۶:

۱) $x^2 + 4x + 4 =$

۲) $9x^2 + 6x + 1 =$

۳) $2z - z^2 - 1 =$

۴) $4x^2 + 12xy + 9y^2 =$

۵) $25x^2 - 30xy + 9y^2 =$

تجزیه به کمک اتحاد مزدوج:

مثال ۱۷:

۱) $(x + 2y)^2 - (x - 2y)^2 =$

۲) $x^2 - 9 =$

۳) $x^2 - 16 =$

۴) $4x^2 - 9y^2 =$

۵) $4 - (2x - 3)^2 =$

تجزیه به کمک اتحاد جمله‌ی مشترک:

مثال ۱۸:

۱) $x^2 + 7x + 12 =$

۲) $x^2 - 5x + 6 =$

۳) $x^2 - 3x + 2 =$

۴) $4x^2 - 20x + 21 =$

۵) $9x^2 - 9xy - 10y^2 =$

۶) $2x^2 + 7x + 3 =$

۷) $6x^2 - x - 1 =$

۸) $x^2 - 3x^2 + 2 =$

۹) $x^2 - 8x + 12 =$

۱۰) $x - 4\sqrt{x} + 3 =$

۱۱) $x^2 - 5x^2 + 4 =$

تجزیه به کمک اتحاد چاق ولاغر:

مثال ۱۹:

۱) $8a^3 + b^3 =$

۲) $27a^3 - 1 =$

۳) $64x^3 - 27 =$

تجزیه با افزودن و کاستن:

در این روش جمله‌ای را به عبارت اضافه و از آن کم می‌کنیم. سپس به کمک اتحادها عبارت جبری را تجزیه می‌کنیم.

۱) $x^4 + 4 =$

۲) $a^4 + a^2b^2 + b^4 =$

مثال ۲۰: عبارات زیر را تجزیه و ساده کنید.

۱) $8x^2 + 8x + 2 =$

۲) $2 \cdot x^2 - 10 \cdot x + 125 =$

۳) $3x^2 - 27y^2 =$

۴) $x^2 - 2x - y^2 - 1 =$

۵) $a^6 - b^6 =$

۶) $(x+2)(x+3)(x+5)(x+4) - 120 =$

$$۷) (x^2 + 3x)^2 - 2(x^2 + 3x) - 8 =$$

$$۸) (x^2 - 5x)^2 - 36 =$$

$$۹) a^4 + a^3 + a^2 - 2a - 3 =$$

$$۱۰) \frac{x^2 - y^2}{y^2x - yx^2} =$$

$$۱۱) \frac{x}{\frac{1}{x} + 1} + \frac{x}{x + 1} =$$

$$۱۲) \frac{m^2 + n^2 - 2mn}{\frac{1}{m} - \frac{1}{n}} : \frac{m+n}{mn} =$$

$$۱۳) \frac{x^2 - 2x - 3}{6x^2 + 7x - 3} : \frac{x^2 - x - 2}{2x^2 - x - 6} =$$